

ASPECTE METODOLOGICE ÎN ABORDAREA TEXTULUI PRIN AUDIERE

ANGELA POPOVICI,
doctor în pedagogie, Ministerul Educației

Abstract. The efficient listening within the Romanian teaching classes for Russian students imply a preliminary selection of the texts which will be listened. An important condition for a successful understanding of the text by the students is for the teacher to be aware of the following factors: the students' motivation, knowing of the student age features, the development level of psychological mechanisms, the aim of the listening where student will take part, the existence of the verbal support, the type of the chosen text, students' experience and the listening quality of the information.

By knowing the selection criteria of the text the teacher will perform a better quality of the Romanian language teaching-learning process for a certain category of students.

Competența de comunicare în limba română a elevilor alolingvi reprezintă o necesitate socială vitală, de aceea dezvoltarea acesteia marchează un obiectiv major în educația lingvistică. Mai mult, competența de comunicare în limba română nu implică doar capacitatea de a emite mesaje, de a fi un bun vorbitor/comunicator, dar presupune în egală măsură și capacitatea de a fi un bun ascultător, odată ce 50% din procesul de comunicare reprezintă ascultarea. Conform datelor specialiștilor în domeniu, dintre cele patru tipuri de activitate verbală, perceperea mesajului la auz are ponderea cea mai mare – 45 % în comparație cu celelalte activități: vorbirea – 30 %, lectura – 16 % și scrierea – 9 %, un argument ce confirmă necesitatea și importanța studierii acestui fenomen.

Asociația Internațională pentru Audiere din SUA (susținută de C. King, J. Lynch, L. Janusik ș.a.) în cadrul Convenției din martie, 2012 a stabilit că tinerii de astăzi sunt „*generația audierii*”, iar problema globală cu care se confruntă astăzi educația lingvistică este problema formării *ascultătorului activ* în procesul educațional [7, p. 5-11]. Astfel, se constată că *audierea* asigură eficiența integrării socio-profesionale a tineretului, fiind apreciată drept *competența secolului XXI*, or *comprehensiunea vorbirii orale „este mai importantă ca niciodată”* [2, p. 129-142].

În viziunea metodiștilor citați, problemele ce țin de formarea competenței de comunicare orală nu pot fi rezolvate doar din perspectiva dezvoltării activităților de producere orală (vorbirea), accentul trebuie plasat pe activitățile de percepție orală (audierea). Competență lingvistică, stipulată în Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi, presupune „receptarea și prelucrarea mesajelor orale produse de un/mai mulți locutori” [4, p. 58].

Importanța formării competenței de audiere în procesul de predare-învățare a limbii române prin tehnologii interactive se impune imperios în contextul adevărului științific cu valoare de axiomă, ca o condiție indiscutabilă în procesul de asimilare a unei limbi nematerne. Orientarea învățământului către formarea competențelor constituie una dintre dimensiunile prioritare ale politicilor educaționale, concretizată în curriculumul centrat pe competențe [5] și în standardele de competențe [3].

Audierea reprezintă una dintre cele mai actuale teme în didactica modernă de predare a limbilor nematerne, deoarece fără audiere nu este posibil actul de vorbire.

În primul rând, audierea învață elevii să asculte atent limba vorbită, educă cultura audierii nu numai într-o limbă străină, dar și la studierea altor discipline.

În al doilea rând, audierea facilitează însușirea vorbirii, citirii și scrisului. Dacă elevul înțelege limba la auz, el va putea cu ușurință să înțeleagă limba scrisă, adică, să decodeze ceea ce el vede, în ceea cum trebuie să fie rostit. În așa fel, audierea se consideră superioară celorlalte activități de vorbire.

Procesul de audiere a textelor, într-o limbă nematernă, parcurge mai multe etape. Etapele elucidează aspectul praxiologic, demersul care presupune un ansamblu de forme, metode și mijloace de învățare, criteriile de evaluare a eficienței învățării, toate acestea reflectate în proiectele didactice utilizate la lecțiile de limba română.

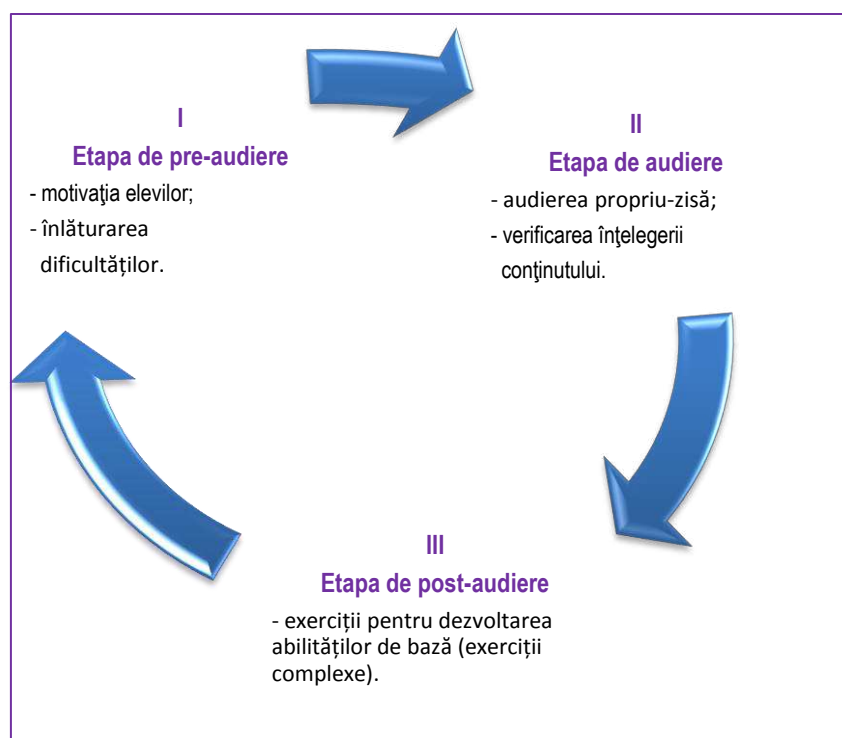

Figura 1. Etapele procesului de audiere

Scopul etapei de pre-audiere presupune motivarea [6, p. 52], mobilizarea și încurajarea elevilor. Prin urmare, provocând curiozitatea elevilor, ce este foarte important, se fac presupuziții referitor la ceea ce urmează să audă. Pornind de aici, se vor impune următoarele condiții:

- Se va oferi un suport vizual;
- Se va efectua lucrul asupra cuvintelor necunoscute;
- Se va formula într-un enunț informația de bază;
- Se va identifica o listă a cuvintelor/propozițiilor-cheie;
- Se va propune elevilor să alcătuiască un clustering;
- Se va iniția o conversație;
- Se vor indica, dacă e cazul, formele de evaluare a înțelegerii etc.

În calitate de „procedeu deosebit” se utilizează o motivație individuală. Experimentele au demonstrat că, în cazul în care auditorul este avertizat în prealabil că el va repovesti sau va reproduce în orice altă formă textul, eficacitatea înțelegerii va crește semnificativ. De exemplu, un elev care a fost anunțat că va fi întrebat, a înțeles textul 90%, în timp ce alți elevi, destul de avansați, ai aceleiași clase au înțeles numai 50% din informație [9, p. 54].

În condițiile clasei poate fi audiat fiecare elev, distribuind lucrul diferențiat în modul următor:

- I rând – notează cuvintele ce țin de timp și spațiu;
- II rând – rețin replicile personajului principal;
- III rând – numesc momentul culminant.

Tot în același mod se aplică și tehnica *Simt, văd, aud* [1, p. 656]. Prin urmare, motivația individuală creează un interes deosebit pentru elevii care sunt implicați într-un „concurș”. O astfel de concurență sănătoasă facilitează procesul de învățare. Sarcinile de natură competitivă stimulează activitatea elevilor de receptare la auz a informației. Deci această etapă depinde în mare măsură de măiestria cadrului didactic.

Etapă de audiere sau **audierea propriu-zisă** a textului este realizată atât cu ajutorul mijloacelor tehnice (CD, înregistrări audio), cât și prin prezentarea mesajului de către profesor sau elevi. Scopul acestei etape centrale este de a pregăti auditorul pentru efectuarea sarcinilor pe baza textului audiat [10, p. 46], și anume:

a) *de constatare a evenimentelor/faptelor din text*

- stabilirea tipului de text: dialog sau monolog, interviu;
- despre cine, despre ce este textul;
- dacă există o conexiune dintre imagine și text;
- care variantă de răspuns este corectă;

b) *de corelare a componentelor textului audiat*

- cu cele auzite;
- cu tema, ideea textului;
- cu evenimentele, faptele descrise în text;
- descrierea obiectelor cu anumite semne de reper;

c) *de realizare a unor sarcini în scris*

- completarea unor scheme, tabele;

- alegerea variantei corecte din cele propuse;
- fixarea expresiilor-cheie;
- numerotarea obiectelor în ordinea în care sunt numite;
- clasificarea cuvintelor după categorii etc.

Pentru a forma la elevi deprinderi de a înțelege mesajul audiat, pentru a simplifica perceperea textului, vom folosi *chestionarul* care include răspunsuri la întrebările formulate cu ajutorul pronomelor interogative (Cine? Ce? Când? Unde? Cum? etc.).

O tehnică ar fi *clusteringul*, care este completat în urma audierii unui mesaj; altă metodă este *asocierea* (asemănări sau deosebiri) imaginii cu mesajul audiat; o altă tehnică poate fi *completarea* unui tabel, a unei scheme, a unui dialog etc.

Scopul **etapei de post-audiere** este de a dezvolta capacitatea elevilor de a înțelege și reproduce informația recepționată, de a analiza, interpreta cele auzite, de a formula propriile sale opinii. Se va propune elevilor următoarele repere:

- schițarea planului textului;
- reproducerea textului conform planului;
- continuarea textului;
- comentarea unor idei;
- interpretarea evenimentelor, a acțiunilor personajelor;
- răspunsul la întrebări;
- comentarea titlului textului;
- explicarea fragmentului indicat;
- exprimarea propriei opinii vizavi de cele audiate, ca mai apoi profesorul să poată verifica anumite aspecte gramaticale și de fonetică (pronunțarea unor sunete, accentul, intonația, tonul vocii etc.). Metoda *exprimarea de opinie* în învață pe elevi să formuleze o opinie. De exemplu, cl. IX-a, tema *E bine sau nu să spui întotdeauna adevărul?* Elevii audiază textul și argumentează semnificația titlului, formându-și propria opinie.

După cum s-a menționat anterior, o condiție importantă pentru succesul receptării este *motivația*. În cazul în care ascultătorul simte nevoia de a asculta, aceasta duce la mobilizarea maximă a capacității mintale a elevului: se încordează auzul verbal, se concentrează atenția și se intensifică procesele de gândire. Pentru a crea motivația de a studia limba, de a o audia, în special, este nevoie să selectăm cu atenție textele. Astfel, textele predestinate audierii trebuie să conțină: valoare educațională, subiect interesant, mesaj informațional, importanță și corectitudine a faptelor/evenimentelor prezentate, să corespundă nivelului de vârstă al elevului și obiectivelor concrete de învățare, să fie autentice.

Cercetătorii în domeniu [8, p. 120] consideră că mai ușor se receptează textele dialogate, decât cele monologate. Textele prea dificile pot frustra elevii, cele prea ușoare nu prezintă mult interes. Lipsa momentului de depășire a dificultăților nu poate dezvolta procesul de învățare. Textele propuse pentru audiere nu trebuie să conțină multe cuvinte necunoscute, expresii frazeologice neînțelese care distrag atenția ascultătorului și împiedică înțelegerea. Cunoașterea modelelor de vorbire, în situații concrete de comunicare, facilitează înțelegerea la auz a informației. Materialul lingvistic care conține cuvinte necunoscute se include, treptat, cantitatea

cuvintelor alcătuind 3% din volumul de cuvinte al textului. Calitatea receptării este determinată de plasarea cuvintelor necunoscute în text, ele repartizându-se la mijlocul sau la sfârșitul textului.

Este foarte important ca elevii să aibă posibilitate să asculte în limba română atât voci de bărbat, de femeie, precum și voci de copii, deoarece obișnuindu-se cu vocea profesorului, din punct de vedere psihologic, ei cu greu vor putea înțelege altă voce. Competența de audiere poate fi formată la elevii alolingvi atât cu ajutorul înregistrărilor sonore, cât și prin vorbirea directă a profesorului, în acest caz, *suporturile verbale* (cuvintele-cheie, titlul, planul etc.) și cele *vizuale* (imagini, fotografii, scheme, diagrame, materiale grafice etc.) sunt un sprijin incontestabil.

Textele pentru audiere trebuie să corespundă particularităților de vârstă a elevilor și intereselor lor. Pentru *ciclul primar*, se vor propune texte simple, cu durata audierii de un minut, povești, cântece și poezii pentru copii, frământări de limbă, povestiri, dialoguri scurte, desen animat. Mesajul verbal al profesorului trebuie să nu conțină nicio greșală. Textele pentru *ciclul gimnazial* vor conține istorii interesante despre familie, despre fenomene ale naturii, despre cultură etc., cu caracter dialogat/monologat; anunțuri, filmulețe pentru copii, emisiuni, cu durata audierii de 2-3 minute; mesajul profesorului trebuie să fie adecvat acestei trepte de învățământ. Pentru *ciclul liceal* se propun emisiuni radio și TV științifico-publicistice, care au un conținut cognitiv, filme și fragmente înregistrate ale textelor literare, cu durata de audiere de 3-5 minute. Deoarece elevii învață limba română în țara în care este vorbită, ei trebuie să posede capacitatea de a audia și de a înțelege global, detaliat și critic textele emisiunilor radiofonice cu caracter publicistic, reportaje, discursuri etc.

Conform cercetătoarei Н. Елухина [9], valoarea receptării la auz a textelor depinde de *lipsa zgomotului, calitatea înregistrării, un tempou adecvat al vorbitorului*, (recomandând un tempou mediu, cu pauze între propoziții), *mimică, gesturi, mișcarea buzelor, contactul ochilor, dicție, timbrul vocii, pauze, articulația incorectă, diferite accente și o pronunțare dialectală* etc.

Un factor important care determină calitatea de receptare a informației este decizia corectă cu privire la prezentarea repetată a aceluiași text. Prezentarea dublă sau triplă a textului este utilă atunci când urmează repovestirea ulterioară sau discuția în baza textului. A doua audiere trebuie să fie precedată de formularea unei noi sarcini, care ar mobiliza elevii la o înțelegere mai profundă.

Cunoașterea specificului de selectare a textelor vizând particularitățile de vârstă ale elevilor, experiența lor verbală în limba-țintă, conținutul informației și prezența diferitor forme ale vorbirii orientează profesorul spre calitatea predării-învățării limbii române pentru elevii alolingvi.

Referințe bibliografice:

1. Barbăneagră A. Strategii de receptare și interpretare a textului literar în clasele de elevi alogeni. În: Româna ca limbă străină - între metodă și impact cultural. Materialele Simpozionului cu participare internațională. Iași: Universitatea „Al.I. Cuza”, 2008, p. 652-658.
2. Bentley Sh.C. Listening in the 21st century. From: International Journal of Listening. 2008, Volume 14.
3. Bucun N., Pogolșa L., Bolboceanu A. et al. Standarde de competențe - instrument de realizare a politicilor educaționale. Chișinău: Tipogr. „Print-Caro” SRL, 2010.
4. Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi. Strasbourg, Diviziunea Politicii Lingvistice, Consiliul Europei. Chișinău: Tipografia Centrală, 2003.

5. Limba și literatura română. Curriculum pentru învățământul gimnazial. Instituțiile de învățământ preuniversitare cu limba rusă de instruire. Chișinău: F.E..P. „Tipografia Centrală”, 2010.
6. Petrenco L. Rolul audierii în procesul de predare-învățare a limbii române ca limbă-țintă. Simpozionul Internațional Româna ca limbă străină - între metodă și impact cultural. Iași, 2008, p. 538-542.
7. Popovici A. Formarea competenței de audiere în procesul de predare-învățare a limbii române în școala alolingvă. Teză de doctor în pedagogie. Chișinău, 2012.
8. Гончар И. Аудирование иноязычного текста как объект лингвистики и методики. В: Вестник, С.-Петерб. ун-та., 2011, № 4, с. 117-121.
9. Елухина Н.В., Каспарова М.Г. Подготовка учебного текста для аудирования. В: Русский язык за рубежом. Москва, 1974, № 2, с. 40-46.
10. Старков А. Основы обучения устной иноязычной речи. Москва: Просвещение, 1988.